

СОЦІАЛЬНА МЕДИЦИНА ТА ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я

УДК 614.2.07:616-083.98

Г. О. Слабкий, Ю. І. Марков

АНАЛІЗ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАНЦІЇ ШВИДКОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ

Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України (м. Київ) Національна медична академія післядипломної освіти ім. П.Л.Шупика (м. Київ)

Дана робота є фрагментом наукової теми «Обґрунтування та розробка моделі вторинної медичної допомоги на рівні районних територіальних медичних центрів», номер держ.реєстрації 0109U002441.

Вступ. Покращення медичної допомоги, а саме – підвищення її ефективності, залежить від багатьох складових. Суттєве значення має якість надання допомоги на місці пригоди (забезпечення прохідності верхніх дихальних шляхів, зупинка зовнішньої кровотечі, іммобілізація, введення знеболюючих препаратів) [4]. Але, при дотриманні всіх вимог про надання екстреної та невідкладної медичної допомоги, своєчасність, повнота, дотримання алгоритмів надання допомоги – кінцевий результат роботи з хворим буде залежати від того, хто, на якому рівні і в якому обсязі надає хворому допомогу на догоспітальному етапі [3]. Тому важливо знати кадровий склад виїзних бригад швидкої медичної допомоги (ШМД) для удосконалення діяльності служби. Однією з ключових кадрових фігур догоспітального етапу є виїзний лікар ШМД. Він повинен володіти повним об'ємом обов'язкових знань та навичок надання першої кваліфікованої медичної допомоги в позалікарняних умовах при будь-яких захворюваннях, травмах та нещасних випадках [1].

Мета дослідження полягала у вивченні структури кадрового складу виїзних бригад ШМД шляхом проведення анкетування серед лікарів Київської станції ШМД.

Об'єкт і методи дослідження. У середині III кварталу 2010 року здійснено анонімне анкетування лікарів Київської станції ШМД (далі – Станції) з метою дослідження їх рівня кваліфікації та професійного потенціалу. Серед інших в анкетах були задані питання, що характеризують працюючих лікарів за наступними напрямками: стать, вік, стаж роботи на Станції, кваліфікаційна категорія, проходження спеціалізації та курсів підвищення кваліфікації з медицини невідкладних станів, наявність досвіду роботи з інших лікарських спеціальностей, регулярність роботи з науково-медичною літературою, джереле-

ла інформації про нові методи діагностики, лікування та організацію невідкладної медичної допомоги. Також вивчали ступінь задоволеності роботою та інші чинники.

Результати досліджень та їх обговорення. Лікар ШМД належить до професійної групи “Професіонали”. Серед професіоналів на ШМД працюють: лікарі вищої, першої, другої кваліфікаційних категорій та із сертифікатом лікаря-спеціаліста [2].

Серед респондентів було 91 чоловіків (52,6%) та 82 особи (47,4%) жіночої статі. Середній вік лікарів становив $42,4 \pm 0,9$ р.

Стаж роботи 0-5 років мають 33 респонденти (19,1%), 6-10 років – 44 лікарі (25,4%), 11-15 р. – 17 професіоналів (9,8%), 16-20 р. – 31 респондент (17,9%), 21 і більше років – 48 лікарів (27,8%).

Вищу кваліфікаційну категорію мають 53 лікарі (30,6%), першу – 31 професіоналів (17,9%), другу – 37 лікарів (21,4%). Наявність сертифіката спеціаліста констатовано у 52 респондентів (30,1%). Встановлено: найчисельнішими серед опитуваних є групи професіоналів з крайніми значеннями кваліфікаційних категорій, а саме – з вищою та наявністю сертифіката лікаря-спеціаліста (61,6% спостережень).

Переважає більшість респондентів відмічають проходження курсів спеціалізації з медицини невідкладних станів – 162 випадків (93,6%). Заперечують проходження спеціалізації 11 лікарів (6,4%). Проходження курсів спеціалізації відмічають 48 респондентів ($90,6 \pm 4,0\%$) з вищою кваліфікаційною категорією, 31 лікар ($100 \pm 0\%$) – з першою, 35 професіоналів ($94,6 \pm 3,7\%$) – з другою та 48 опитуваних ($92,3 \pm 0,7\%$) із сертифікатом спеціаліста. Серед респондентів із спеціалізацією за фахом “Медицина невідкладних станів” $93,9 \pm 2,6\%$ осіб чоловічої статі і стільки ж – осіб жіночої статі ($93,9 \pm 2,6\%$).

Останні курси підвищення кваліфікації у закладах післядипломної освіти респонденти проходили $1,7 \pm 0,1$ р. тому назад. Проходження курсів відмічають $39,4 \pm 8,5\%$ лікарів з найменшим виробничим стажем (0-5 років) та $87,5 \pm 4,8\%$ із

найбільшими значеннями тривалості роботи на Станції. Відмінність у цьому питанні між обома групами респондентів є статистично значима ($p < 0,05$).

Респонденти зазначають наявність досвіду роботи з інших лікарських спеціальностей: кардіологом – 23 спостереження (13,3%), педіатром – 16 випадків (9,2%), терапевтом – 14 спостережень (8,1%), анестезіологом – 11 випадків (6,4%), невропатологом – 7 спостережень (4,1%), лікарем загальної практики – сімейної медицини – 5 випадків (2,9%), хірургом – 4 спостереження (2,3%), наркологом та психіатром – по 2 випадки (1,2%). Решта лікарських спеціальностей були представлені по 1 випадку (0,6%): акушер-гінеколог, імунолог, рефлексотерапевт, функціональна діагностика (по серцево-судинній системі), гематолог, токсиколог. Таким чином, досвід роботи з інших лікарських спеціальностей мають понад половину респондентів: 92 професіонала (53,2%). Насамперед, це свідчить про широкий клінічний кругозор, хоча в певній мірі і про те, що частина лікарів не реалізувала себе у інших лікарських спеціальностях. Частина з перерахованих спеціальностей є надзвичайно важливими для догоспітального етапу, такі як лікар-анестезіолог, кардіолог, педіатр, оскільки нерідко саме на догоспітальному етапі слід вирішувати нагальні питання надання невідкладної допомоги за профілем відповідного фаху.

110 респондентів (63,6%) регулярно приймають участь у проведенні тренінгів на підстанціях ШМД. 63 лікарів (36,4%) заперечують свою участь в регулярних тренінгах. Свою участь у тренінгах зазначають $68,1 \pm 4,9\%$ чоловіків та $58,5 \pm 5,4\%$ жінок. Серед опитуваних частіше проходять тренінги з виробничим стажем 21 і більше років ($75,0 \pm 6,3\%$), ніж лікарі із стажем 0-5 років – $54,5 \pm 8,7\%$ ($p > 0,05$). У групі дослідження опитуваних зі стажем 6-10 років приймають участь у тренінгах $45,5 \pm 7,5\%$ лікарів, що достовірно менше ($p < 0,05$), ніж у групі лікарів зі стажем 21 рік і більше. Серед опитуваних зі стажем 11-15 років відмічають регулярні тренувальні заняття на роботі $82,4 \pm 9,2\%$, що перевищує відповідний показник у групі зі стажем 21 і більше років ($p > 0,05$). Не має суттєвої різниці ($p > 0,05$) питомих значень тренінгів між групами зі стажем 16-20 років та 20 і більше років, що становлять відповідно $71,0 \pm 8,2\%$ та $75,0 \pm 6,3\%$.

Важливе значення у підвищенні рівня професійної майстерності також робота з науковою літературою. Як свідчать результати нашого дослідження, 74 професіонали (42,8%) постійно працюють з науковою медичною літературою, а 82 лікарів (47,4%) стверджують “в основному так”. Негативні відповіді отримано у 2 випадках (1,2%). 9 респондентів (5,2%) стверджують: “в основному ні”. Не визначилися з відповіддю 6 опитуваних (3,4%). Частіше регулярно працюють з науковою медичною літературою лікарі жіночої статі: $47,6 \pm 5,5\%$, ніж чоловічої – $38,5 \pm 5,1\%$

($p > 0,05$). Також частіше працюють у цьому напрямі професіонали вищої кваліфікаційної категорії ($52,8 \pm 6,9\%$), ніж першої – $45,2 \pm 8,9\%$ випадків ($p > 0,05$) та вищої $52,8 \pm 6,9\%$, ніж другої – $32,4 \pm 7,7\%$ ($p < 0,05$). Лікарі вищої категорії ($52,8 \pm 6,9\%$ випадків), працюють з науковою медичною літературою частіше ($p > 0,05$), ніж респонденти з сертифікатом лікаря-спеціаліста ($38,5 \pm 6,7\%$).

Професіонали першої кваліфікаційної категорії ($45,2 \pm 8,9\%$ випадків) частіше працюють з медичною літературою, ніж другої – $32,4 \pm 7,7\%$ спостережень ($p > 0,05$) та респонденти із наявним сертифікатом лікаря-спеціаліста – $38,5 \pm 6,7\%$ ($p > 0,05$).

У практичній діяльності лікаря ШМД важливе значення мають нові методи діагностики, лікування та організації невідкладної медичної допомоги. У нашому дослідженні ми з'ясували: якими шляхами лікарі дізнаються про новачі в своїй спеціальності. Серед таких 135 лікарів (78,0%) вказують на наукові конференції, 131 респондент (75,7%) зазначив курси підвищення кваліфікації. 83 професіонала (47,9%) називають семінари у лікувально-профілактичних закладах, а 42 опитуваних (24,3%) – ресурси інтернету. Серед інших також респонденти вказують на: читання медичної наукової літератури (29 спостережень (16,8%)) та періодичних видань (20 випадків (11,6%)).

Під час дослідження також ми досліджували ступінь задоволеності (чи – навпаки) лікарів Станції своєю роботою. Свою задоволеність роботою на ШМД підкреслює 81 респондент (46,8%). Невдоволені своєю роботою 30 лікарів (17,3%). Серед позитивних відповідей переважають думки осіб чоловічої статі ($52,7 \pm 5,2\%$ випадків), ніж жіночої – $40,2 \pm 5,4\%$ ($p > 0,05$). Негативно оцінювали свою роботу на Станції приблизно однакова кількість респондентів обох статей.

Спостерігали тенденцію залежності ступеня задоволеності роботою від тривалості роботи на Станції. Таким чином, працюючі професіонали зі стажем 21 і більше років ($56,3 \pm 7,2\%$) частіше були задоволені роботою, ніж їх колеги зі стажем 0-5 років ($36,4 \pm 8,4\%$), 6-11 років ($50,0 \pm 7,5\%$), 11-15 років ($47,1 \pm 12,1\%$) та 16-20 років ($45,3 \pm 6,8\%$) ($p > 0,05$).

Серед респондентів з різними кваліфікаційними категоріями такої залежності не було помічено. Так, лікарі першої ($51,6 \pm 9,0\%$) та другої ($51,4 \pm 8,2\%$) кваліфікаційних категорій частіше давали позитивну оцінку задоволеності своєю роботою, ніж лікарі вищої категорії ($45,3 \pm 6,8\%$) ($p > 0,05$). А питома вага позитивних оцінок професіоналів із сертифікатом лікаря-спеціаліста та лікарів вищої категорії приблизно співпадали: становили відповідно $42,3 \pm 6,9\%$ та $45,3 \pm 6,8\%$ ($p > 0,05$).

Жоден із респондентів не відповів ствердно про відповідність заробітної плати об'єму і якості виконуваної праці (100%). Нечітку позитивну

відповідь дали 5 опитуваних (2,9%). Переважна більшість лікарів – 88,4% (153 випадки) висловили свою негативну оцінку рівнем заробітної плати. Ще 8,7% (15 респондентів) – надали нечітку негативну оцінку.

Висновки

1. Важливе значення у досягненні позитивного результату надання невідкладної медичної допомоги на догоспітальному етапі належить медичним кадрам виїзної бригади швидкої медичної допомоги.

2. Серед професійних вимог до лікарів швидкої медичної допомоги: високий рівень професійної майстерності, проходження спеціалізації за фахом “Медицина невідкладних станів”, продовження навчання у закладах післядипломої освіти, компетентність у інших лікарських спеціальностях, регулярна участь у тренінгах на станції (підстанції), робота з науковою медичною літературою.

3. Задоволеність роботою на станції швидкої медичної висловлюють близько половини працюючих лікарів.

Перспективи подальших досліджень. В подальшому планується провести соціологічне до-

слідження ресурсного забезпечення швидкої медичної допомоги на догоспітальному етапі, включаючи забезпечення машин швидкої медичної допомоги лікарськими препаратами, обладнанням та інструментарієм з метою покращення організації швидкої та невідкладної медичної допомоги населенню.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Медицина неотложных состояний: учебник / И.С. Зозуля, А.В. Вершигора, В.И. Боброва и др.; под ред. И.С. Зозули. – К.: Медицина, 2008. – 696 с.
2. Посадові інструкції. Охорона здоров'я. (Керівники, професіонали в галузі лікувальної справи) (Кадри підприємства) / Пашутинський Є.К. – К.: КНТ, 2005. – 356 с.
3. Ткаченко О.В. Безперервна професійна освіта лікарів на післядипломному етапі – запорука підвищення ефективності екстреної та невідкладної допомоги хворим неврологічного профілю на догоспітальному та госпітальному рівнях / О.В. Ткаченко, Л.В. Корженевський, А.В. Новікова, А.З. Коваль, С.О. Яремova. Проблеми питання медицини невідкладних станів. Матеріали наукового симпозиуму. 5-6 квітня 2007р. – Київ, 2007. – С. 138-140.
4. Черепно-мозговая травма: современные принципы неотложной помощи: Учеб.-метод. пособ. / Е.Г. Педаченко, И.П. Шлапак, А.П. Гук, М.Н. Пилипенко. – 2-е изд. – К.: Віпол, 2009. – 216 с.

УДК 614.2.07:616-083.98

АНАЛІЗ КАДРОВОГО ОБЕСПЕЧЕННЯ СТАНЦІЇ СКОРОЇ МЕДИЦИНСЬКОЇ ПОМОЦІ

Слабкий Г.О., Марков Ю.И.

Резюме. Выполнено анкетирование 173 врачей станции скорой медицинской помощи г. Киева. Изучены: уровень квалификации, рабочий стаж, пол, возраст и организационные аспекты профессиональной деятельности респондентов. Определено значение медицинских кадров выездной бригады скорой медицинской помощи в достижении положительного результата оказания неотложной медицинской помощи на догоспитальном этапе. Среди профессиональных требований к врачам скорой медицинской помощи: высокий уровень профессионального мастерства, прохождение специализации по специальности “Медицина неотложных состояний”, продолжение учебы в учреждениях последилового образования, компетентность в других врачебных специальностях, регулярное участие в тренингах на станции (подстанции), работа с научной медицинской литературой. Удовлетворенность работой на станции скорой медицинской помощи высказывают около половины работающих врачей.

Ключевые слова: Станция скорой медицинской помощи, врач, квалификация.

УДК 614.2.07:616-083.98

АНАЛІЗ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАНЦІЇ ШВИДКОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ

Слабкий Г.О., Марков Ю.И.

Резюме. Проведено анкетування 173 лікарів станції швидкої медичної допомоги м. Києва. Вивчено: рівень кваліфікації, стаж роботи, стать, вік та організаційні аспекти професійної діяльності респондентів. Встановлено важливість медичних кадрів виїзної бригади швидкої медичної допомоги у досягненні позитивного результату надання невідкладної медичної допомоги на догоспітальному етапі. Серед професійних вимог до лікарів швидкої медичної допомоги: високий рівень професійної майстерності, проходження спеціалізації за фахом “Медицина невідкладних станів”, продовження навчання у закладах післядипломої освіти, компетентність у інших лікарських спеціальностях, регулярна участь у тренінгах на станції (підстанції), робота з науковою медичною літературою. Задоволеність роботою на станції швидкої медичної висловлюють близько половини працюючих лікарів.

Ключові слова: Станція швидкої медичної допомоги, лікар, кваліфікація.

UDC 614.2.07:616-083.98

The ANALYSIS of AMBULANCE STAFFING

Slabkyi G.O., Markov Y.I.

Summary. The public opinion poll of 173 doctors at Kyiv emergency care station was conducted. The skills, working experience, gender, age and organizational aspects of respondents' professional activity was studied. The importance of personnel of an emergency team in achieving the positive result at prehospital stage is defined. Amongst the professional requirements to emergency specialists are: high level of

expertise, taking the special course in “Emergency states medicine”, continuation of post-diploma studies, competency in other medical specialties, regular trainings at stations, work with scientific medical literature. Around a half of doctors working at emergency care stations are satisfied with their work.

Key words: Emergency care station, doctor, skills.

Стаття надійшла 22.11.2010 р.